

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

2 de Mutuo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

bus minime sufficientibus. alii anonymi additi sunt: qui quatuor generalibus formulis, do vt des, do vt facias, facio vt des, facio vt facias, de quib. l. naturaiis de prescri. verb. vagos & dubii nominis, vel generales contractus auctoritate firmant. Ad quos adhuc quali contractus comprobati adiecti sunt, de quibus in titu. de oblig. qua ex quasi contract. nasci. ap. Iustinian. de quibus ordine, Deo iuvante.

De Mutuo. Cap. 2.

Instit. lib. 3. tit. 15. Lib. 1. 2. P. tit. 1. de reb. credit. Lib. 4. C. tit. 2.

- 1 Mutui etymon, & finitio, & differentia a commutato.
- 2 Quatuor species mutui, ex quatuor modis contrahendi: naturalis, civile, naturale & civile simul, & ex fictione iuris: quid naturale.
- 3 Civile stipulatione vallatum, vel literarum obligatio: & de quarta specie.
- 4 Quomodo instrumenta mutui, ubi non est numeratio, intelligenda.
- 5 Consideranda in mutuo, res, persona, negotia.
- 6 Que persona mutuo non dent, non dominus, fur, nec alii: qui nequeunt alienare filiusfamilias, servus furiosus, &c.
- 7 Administratores recip. an muent.
- 8 Quomodo mutuari potest filiusfamilias: & de senatusconsulto Macedoniano.
- 9 Filiusfamilias non potest renuntiare senatusconsulto Macedoniano.
- 10 De lege quina vicenaria.
- 11 In quibus casibus re de filiofamilias mutuetur quis, non obstante Macedoniano.
- 12 Quomodo reconclietur mutuum.
- 13 Vilitates domini ex mutuo translationis.

Si datur, inquit Varro 4. de ling. Lat. quod redditur mutu-um est, quod Siculi *μῦτον*: ita scribit Sophron, *μῦτον ἀντιμῦτον*: & munus quod mutuo animo qui sunt, dant, officii causa. Et sic Helychius *μῦτον ἀντιμῦτον τὰ ἐπιτὰ Συναίσις, ἢ ὁ ὄψεως μῦτος*. Mutuum quasi meum, quia mihi reddendum: & tuum, quia eo vitaris: vel quod de meo tuum fiat dum datur, §. 1. quib. mo. re contra. obliga. l. 2. §. appellata. de reb. credi. in P. l. 1. §. re contrahitur. de act. in P. Mutuum re contrahitur, dicitur proxime iuris. & in le. certi conditio. 9. §. quoniam igitur. de reb. cred. P. Mutuum itaque est contractus initus re, & de rebus que pondere, numero vel mensura constant, ea lege gratis & libere traditis, ut accipientis fiant, & in eadem specie, eadem bonitate & modo aliquando restituantur. In qua finitione verba contractus, & quod re initus, pro genere: reliqua discernunt contractum hunc a reliquis re initis, & pro differentia sunt. Nam quod gratis fiat, a locatione, qua consensu & mercede interveniente celebratur, l. loc. 1. fecernitur, & cum eadem res in indiuiduo implera locatione restituitur. Et in pondere, numero & mensura distinguitur ab aliis modis crediti & debiti, in quibus & sine rei intervenitu debitum constituitur. l. 2. §. creditum, & l. 3. §. 1. de reb. cred. P. §. quib. mod. re contrah. obl. & sine illis definitionibus certitudinis. Porro quod dicimus in eadem specie reddi mutuum, excludit commodatum, quo restituitur in eodem indiuiduo idem corpus, l. 2. de reb. cred. P. §. item, cuius res, quibus mo. re contra. obl. l. 1. §. is quos, in 1. de actio. P. nec fit res commodata commodantis, quemadmodum mutuum accipientis: quia commodato non transfertur dominium, l. nemo commod. in P. Itaque illud proprium mutui est, vt nulla pactione constitui non possit, sed vel re interveniente & tradita, Aphric. in l. qui negotia, 34. mandata. P. vel interveniente stipulatione de re tradita, l. si ex proio. C. si cert. per. ¶ Ex t. Odofredo in l. quamvis. C. si cert. per. Paulo Castrensi, conf. 186. volum. 1. Joanne Petro de Ferrariis in practico. tit. de formalib. libelli pro act. hy. othe- caria, in verbo mutuo, & ex causa mutui, & quot modis mutuum accipiat. Bal. ad rub. si cert. per. tradit & Alex. in l. si stipulatus, §. Chryzogenus de verb. obl. P. Angelo ad tit. quib. mod. re contrah. obl. & aliis tamen quatuor species mutui colligi possunt, ex quatuor modis quibus contrahi vel constitui dicunt: naturale, civile, naturale & civile simul, & ex fictione iuris. Naturaliter tantum re contrahitur, interveniente cum consensu re constante, aut numero, aut pondere, aut mensura: sine stipulatione de reddendo in eadem quantitate, & qualitate seu bonitate, pondere & numero, & mensura: nam ex natura contractus illa veniunt in restitutionem, cum quid, & l. 2. §. mutui. de reb. credi. in P. l. si quis, nec casusam, eod. §. 1. quib. mod. toll. obliga.

¶ Civile t. mutuum, quod per stipulationem, qua civilis est,

§. de constituta. de actio. cautionem habet de restituendo in eadem bonitate, quantitate & qualitate. Quia, inquit Paulus Castrensis dicto consil. 186. volum. 1. facti, l. 2. C. si cert. per. ex numeratione tunc non nascitur actio, sed ex stipulatione qua precesserit eam, vel secuta fuerit, l. si ita, §. §. si cum l. sequen. de nouat. P. l. si ita stipulatus, §. Chryzogenus. de verb. oblig. Et numeratio tunc potius implere stipulationem, quam parere actionem videtur: & proinde ab ea non fit denominatio. De Ferrariis in formula libelli pro actione hypothecaria, in verbo mutuo. civile mutuum esse ait, quod per simplicem tantum oris confessionem contrahitur, puta, cum dicitur talis confessus fuit se habuisse & recepisse centum mutuo. Et talis modus, inquit, contrahendi est in communi stylo & usu, de quo iura loquuntur in literarum obligatione, l. 1. §. 3. de non nume. pecunia. C. §. 1. de litera. obligat. nos de hac literarum obligatione infra, suo loco, Deo favente late. Verum hic non agitur vt ex mutuo, sed ex literarum obligatione, l. 2. ubi verbis autem credimus, si cert. per. in P. Quare hanc tertiam mutui speciem, ex literarum obligatione, constitutum civilem, vt superiorem, Quarta autem est naturalis, in qua tamen cooperatur iuris civilis fictio: quando per iuris fictionem quippiam mutuo datur, quod fit de meo tuum, perinde ac si naturaliter ita fieret, vt in casibus leg. singularia, & leg. rogasti, de reb. creditis in Pandectis, ¶ Ex quibus t. vtiliter colligitur, vt si quando tabellio seu notarius, qui mutui instrumentum fecit, in eo scripserit, quod Titus, puta, confessus sit se centum mutuo accepisse, testes autem instrumentum subscripti negent pecuniam fuisse numeratam, vel vllam intervenisse, instrumentum ideo falsum non esse: quia instrumentum sit de mutuo civili, testes autem restentur de naturali: ideo diuerfi ab instrumento, non autem contrarii, De Ferrariis ubi sup. notat docto. in l. singularia, de reb. cred. P. Addit Paulus Castrensis, dicto consil. 186. numer. 5. volum. 1. ex disputatione Iacobi Butrigarii, illud verum esse, quamvis in instrumento apponatur verbum, numeravit. Quia verbum illud potest intelligi de ficta numeratione, qua fit alicuius dati in mutuum. Et ita, si notarius attestetur numerationem factam fuisse, quamvis testes presentes negent vllam factam, ideo non reprobat in instrumentum, tamquam falsum: quia possit intelligi de ficto seu civili, non naturali mutuo. Nec probat hoc esse, quod aliquando contingit abesse, l. non hoc, C. unde cognat. l. neque natales. de probatio. Ponderanda quoque illa verba, confessus est se recepisse, qua sunt preteriti temporis, vt presumatur potius precessisse numerationem, quam presentem fuisse, l. Aurelius. §. Tiso Se io de liber. lega. P. Quamvis in contraria sententia sit Bartolus in l. si ita stipulatus, §. Chryzogenus, de verbo obligat. & in l. certi conditio. ratur verba dubia referenda esse ad tempus instrumenti, quando actus est eius nature, vt ea, de quibus n. emint, possint intervenire. Putarem autem ego hac posse facile decidi, inspectis & perpen- sis ad amissum verbis instrumenti, de quo agitur, & ex his qua geruntur, num fraus vlla possit ex simulatione numerationis presumi: vt in locis, in quibus reddhibitio gentilitia locum habet, vel de vsturis vetitis quaeritur, adhibitis aliis rerum, personarum & gestorum circumstantiis. ¶ Quia t. & hac in mutuo considerari, vt in aliis, decet. Et primo, res pro materia ex qua fit mutuum qua idonea erit ad formam suscipiendam: dummodo res sint eiusmodi, qua in commercio hominum sint, vt in rebus generaliter in conventionibus considerandis, molimus, libr. superiore, c. 4. Deinceps qua pondere, numero aut mensura mensurari possint, l. 1. de cond. et. iur. in P. cum similibus.

¶ In personis, t. a quibus mutuum dari, & quibus mutuari possimus, perpendendum. Nam debent esse qui dant, domini rerum: alioquin mutuum non esset de meo tuum, l. 2. §. appellata, de reb. cred. l. in navem Sausferii, 34. loca. P. sed de alieno, quod nec qui dominus non est, in alium transferre potest, l. non videtur, 128. & l. nemo plus iuris, 54. l. id quod nostrum de reg. iur. l. si de cond. caus. dat. in l. si. §. tot. tit. de reb. alien. non alien. C. l. mater, C. de rei vind. nisi nomine eius mutuet cuius sunt, l. certi conditio, §. si nummos meos tuo nomine. de reb. cred. P. l. singularia, & l. 2. §. pen. eo. P. Quare nec fur, quas furatus est pecunias, mutuo dare potest, leg. nam est fur. 12. de reb. cred. P. Et de communi mutuo dans, non potest constituere mutuum, nisi in sua parte. leg. si socius propriam pecuniam, 16. de reb. credi. dicta l. nam est fur, §. si n. siue communes nummos dicas pro indiuiduo: siue ratione quantitatis. Paulus in l. si is cuius nummos, 94. de solut. lib. 46. P. tit. 3. Atque castantibus pecuniis alienis penes eos, qui acceperant a non dominis, vindicata a dominis possunt ab eis, daturque pro con-

sumtis utilis actio, leg. ex factio 53. §. plane si ex re pupilli, de pecul. lib. 15. tit. 1. Et qui alienas pecunias suo nomine dat mutuo, accipientem ex mutuo sibi non obligat, quoad illa existant. Quamquam, si consumata sunt reconcilietur mutuum, & conditione a numerante repeti possunt. *l. si a furioso, & leg. nam est fur §. 1. de reb. cred. l. si a furioso §. si de aut.* Et tunc inspiciamus, non vnde originem pecunia habuerit, sed quod quis quae si propriam numerauerit pecuniam, *l. non vnde originem, C. si cert. petatur, tuncque maxime quaeritur numeranti actio, si mutuum sit cum stipulatione sibi reddendi contractum, l. 2. C. si certum petat.* Sic per se, non omnis numeratio mutuum recte constituit, *l. non omnia, de reb. c. ed. P.* & proinde poterit constitui haec regula, ut non nisi qui alienare rem possit, mutuum dare possit suo nomine. Quare nec filiusfamilias, nec seruus, nomine suo dare possunt. *l. 2. creditum, vers. in mutui datione, de reb. cred. in P.* & si dent extra causam peculii, conditio domino vel patri competit. *l. rogasti §. si cod.* Neque seruo, sine voluntate domini, extra peculium solui ex mutuo debitum potest, *l. eius qui in provincia, si cert. pet. in P.* Dico autem in causa peculii, mutuum pecuniam a filiofamilias dari posse, vta seruo qui peculiarem causam tractat, *d. l. rogasti §. si. dummodo alteri filiofamilias non mutuaerit: nam tunc cond. cere pater poterit: quia non videtur filiofamil. peculii administrationem concessisse, ut perderet, Paul. in l. si filiusfamil. 4. ad senat. Macedo. lib. 4. P. tit. 6. sic ubi Accurs. in verbo creditur, aliis autem mutuate posse, non dubito, quia mutuate non est tunc perdere, sicuti in mutuo filiofamilias factio, cuius non est repetitio. *l. 1. ad senat. Macedo. in l. Non mutuat furiosus, etiam paterfamil. l. si a furioso, de reb. cred. P.* Quia consensu desistit. *l. in negotiis, & l. furiosus, de reg. iur. P.* quem conventiones omnes desiderant, *l. 1. §. penult. de pact. P.* & potissimum numeratio in mutuo exigit, vt eo nomine fiat, alias mutuum non sequitur, *l. non omnia, de reb. cred. P.* Furiosus autem non potest dici animum habere definendi possidere, vt transferre in alium velit, *ut l. si quis animo, de acquir. possessio absentis, & quiescentis, & non intelligit personam referens, l. 2. furiosus, de codic. in P.**

7 cum sibi a glo. not. in ver. absentis. ¶ Administratores ¶ Reipublicae vel rectores Prouinciarum, iure Romano, si temporales sunt, mutuum dare non possunt suo nomine, neque per interpositas. *Mod. l. principal. 33. Paul. l. presid. prouinciae. 2. de reb. cred. P. leg. 3. C. si cert. per. personas: si perpetui sunt, possunt: vel etiam temporales, aliis quam sibi subditis mutuate possunt. Et vtrique, tam temporales, quam perpetui, mutuo accipere possunt, prout negotiis illorum expedit, dummodo commercium inde feneratoris non exerceant. *d. l. praesidis, in §. fin. & in leos. C. de usur. & l. quamuis, si cert. per. C. turpe enim visum istis hominibus in dignitate constitutis, commercia exercere, l. 3. de commer. & mercat. C. & in iustis rectoribus & administratoribus publicis, cum subditis contrahere, ob metum quem praesumit lex posse illis inferri, non licet, l. qui officio de contrahen. emtio. l. 1. de contrah. iud. C. l. si quacumque, tradit. potest. & C. l. 1. si praes. prouinc. vel ad eum pertinent. & C. l. i. scriuar. os, de numerat. & actuaris. lib. 12. C.* Idque praecipue in contractibus magis momenti, & qui quaestus causa, & qui cum damno maximo contrahentium cum illis, locum habent: non autem in his quae ad vite communis usum & necessitatem magistratuum & administratorum reipublicae pertinent, notat gloss. in l. milites, & in l. fin. C. de loca facti, l. quae si pendia, C. de procurat. & l. filiusfamilias, §. vete. ani. eo. in P. Et in Gallia liberi magistratibus contractus sunt: quia perpetui. Si tamen suspicio sordium est & metus, recte ex qualitate personatum, ad rescissionem contractuum, & vindictam eorum, qui abutuntur officio sub auctoritate regia procedi posse arbitror, imo expedit durius in eos animaduerti, qui praetextu auctoritatis regis subditos deuorant, & eorum res populantur. *l. meminerint, vnde vt, C. l. 3. §. fin. de eo quod met. causa. P. l. quem ad modum, §. mag. stratus, ad l. Aquil. in P. tit. de concuss. P.* Duplex enim in illis crimen, & quod circumfribant subditos, & quod auctorem & veluti defensores obiciant principem, ob cuius maiestatem plurimum illis defertur. Porro administratores ciuitatum, & municipiorum, & ipsa municipia, ex mutuo accepto obligantur, mutuoque dare possunt: dummodo ad utilitatem municipiorum fiat mutuum, eoque modo res eorum contractui subiciuntur, *l. cinctus, 27. de reb. cred. in P. l. si de pignor. P. l. fin. de vendend. reb. ciuita. lib. 8. tit. C.**

¶ Filiisfamilias ¶ autem mutuate nemo regulariter potest, prohibente senatusconsulto Macedoniano quod etiam in hinc repetitionem, aduersus factum sui iuris: vnaque est pecunia da-

tio pernitiosa petentibus, ocais que delinquendi, qua filiusfamilias ante tempus patrio inquiret in annos, vt poller ab hoc mutuo citus se expedit, *l. 1. ad senat. consul. Macedo. lib. 1. P. tit. 6.* Solutusque hic contractus mutui cum filiofamilias ne fiat, prohibitus, ceteris fere omnibus cum eodem permittis, *l. 4. §. si autem solus, ad senat. consul. Macedo. P. §. si iud. proprie, quod cum eo qui in aliena potest. & c.* Senatusconsultum hoc latum tempore Vespasiani, refert Suetonius in *Vespasiana. cap. 11.* Quod quidem eam mutui speciem tantum improballi videtur, quae in pecunia fit filiofamilias non autem alterius rei, *l. sed Tullianus ait, §. mutui dationem, ad Macedo. P.* nisi aliae res in fraudem eius, pro pecunia, vel vnde pecunia constari possit, quae in mutuum venient, datae essent, *d. §. mutui dationem, & l. quia quod vulgo, eo. tit.* Sic placuit senatui Parisiensis, irritas esse venditiones mercatorum, quibus filiusfamilias merces sine consensu patrum: vel minoribus, sine auctoritate tutorum vel curatorum vendunt, & eos obligant, vt certo praescripto tempore soluant, nempe quod ista simulatae venditiones mutuo proximioribus sint: ideo vetuit mercium fieri illis mutuum, imminente & statuta in penam mercium amissione. Cautum autem id vigilia natiuitatis dominicae 152. *Pap. lib. 11. Arestot. tit. 4. aresto 1. & 2.*

¶ Porrigit ¶ Philippus Caesar senatusconsulto ad nepotes & 9 pronepotes, *l. filiusfamilias, 6. ad Macedoniam. lib. 4. C. tit. 28.* vt nec pater teneatur de peculio, nec filiusfamilias possit huic senatusconsulto tenentur: quia non tam in eius fauorem, quantum in odium creditorum latum est, glo. in l. fin. ad SC. Macedo. Vnde alia ratione, quam qua mulier permittum sit Velleiano in sui tantum fauorem lato renuntiare, in l. fin. §. penult. ad senat. Velleia. l. fin. & authen. mari. quam. mul. offic. tutoris fungi pot. C. haec culcas filiofamilias admittit, nec vlla dignitas filiumfamilias ab hac eximit exceptione, *leg. 1. §. 1. ad Macedo. P.* imo & transit in heredem filiusfamilias & heredem patris, vt eam opponere tuto creditori possit, *l. sed Iulianus, 9. §. quaequam autem, ad Macedo. in P.* ¶ Plautus ¶ in *Pseudolo*, meminit cuiusdam legis, quam quinaucenaria nominat, quae non sinit pecuniam a danista mutuo adolefcibus dari. Sic enim loquitur apud eum adolefcens: Perii, an non tum lex me perdidit quinaucenaria, metuunt credere omnes. Cornelius Tacitus Annal. libro vndecimo, legem latam a Claudio Caesare similem SC. Macedoniano notat, dum ait de eo: *Et lege lata senatui creatorum coarctui, nisi mortem parentum pecuniam filiofamilias fauore darem.* Narrat Plutarchus in *Perio*, Xantippum filium Periclis, patris nomine argentum accepisse ab vno ex eius amicis, quo repente, tantum abfuit, vt pater solueret, vt eo etiam nomine creditori iudicium diceret, & vt opinor, quasi filio corrupto, *l. eos, C. de fur. l. si quis, & l. 2. ad legem Favianam de plagari. lib. 9. C. tit. 20. l. si liberum 10 quod cum eo qui in aliena potest. est neg. gest. est. tit. lib. 4. C. tit. 26.* sicuti qui a filiofamilias, vel seruo sciens prudensque emit, se furti obligare videtur, *l. fin. C. ad Macedo.*

¶ Exciipiuntur ¶ tamen casus, in quibus mutuum factum si filiofamilias valet: nec locum habet senatusconsultum. Primus si filiusfamilias miles sit, *l. 1. §. fin. ad Macedo. P.* vel si castrensium peculium habeat, *l. 3. de castrensium pecul. l. fin. §. fin. ad Macedonia. C.* videlicet et vae ad quantitatem peculii: in quo pro patrefamilias habetur, *l. sed Iulianus, 9. §. quod dicitur, ad Macedo. P. l. Macedoniam. C. eo.* Secundus si studiorum causa, filiofamilias mutua moderata pecunia detur, *l. 1. & 2. C. ad Macedo.* Tertius si filiusfamilias se patremfamilias esse, mutuum accipiendo, mentis sit, *l. auxilium, de min. 2. & 3. §. fin. de min. dix. C. leg. 2. ad senat. Velleia. in P.* iura enim exceptis, non decipientibus subueniunt, *l. 2. C. ad Macedo. l. parremfamilias, eo. P.* Quartus si is publice pro patrefamilias haberetur, *l. C. de restamen. l. Barbatius, de offi. praesid. communis enim error, ius facit, leg. 2. §. 4. ad Macedo. C.* Quintus si voluntate patris contraxit, *d. l. 2. ad Macedo. C. sed Iulianus, 9. eod. P.* Sextus si pro negotiis patris accepit, *d. l. 2. C. ad Macedo.* Septimus si maior, & sui iuris factus, vel nouarit, vel alio modo agnouerit debitum, *l. 3. C. ad Macedonia.* Item octauus tunc senatusconsultum locum habet, si tunc obligatio, cum mutuum datur, nascitur: non autem, quando aliud debitum a filiofamilias in mutuum conuersum est, veluti quod ex pretio emtionis deberet, *l. fin. ad Macedonia. C.* Nonus si & mutuum filiofamilias si tunc pater ratum habeat: reconciliatur enim mutuum, *l. 2. §. appellat. de reb. cred. P.* Ex superioribus, ex re, & ex personis, forma mutui & negotium quod geritur apparebit num fit se, undum leges & regulas mutui, & si non fit, quemadmodum ad formam reduci possit,

possit, hoc est, ut loquar cum interpretibus, quomodo reconciliari possit. Deficit a formula mutui, si res non sic idonea, l. 1. P. §. pen. de pac. puta, quia alieni nomen numerantur, ratione personae, si illa non consentiat §. nunc ad nonen d. quibus alien licet, vel non. si a furioso. l. si a furioso, in fin. pupillove fiet. l. rogasti. in fin. l. si filiusfamilias ad Macedon. si filiofamilias detur, ut ante diximus. At in mutuum, quod inutiliter datum est, postea venit, seu illud reconciliatur, id est, fit mutuum quod non erat, pluribus modis, veluti primo: si consumatur ab accipiente mutuata pecunia aliena. l. si alieni nomen. 78. de solut. in P. consumta porro dicitur, vel cum expensa est, vel cum aliis mixta, l. unic. de vsucap. transfert. C. §. 1. de vsura. Secundo vsucapione, si non consumta pecunia, triennio fuerit penes accipientem, l. 3. de vsucap. in P. quia & per vsucapionem transfertur dominium, l. Proculus, de iure do. Eodemque modo reconciliatur, seu vires capiunt dos, l. in debui, §. sed est nomen, de condit. in deb. indebitum, l. si alienam, de donat. caus. mort. donatio causa mortis, l. si furi, C. de pign. l. quamuis si cert. per. C. Tertio vires recipit mutuum inutile, per stipulationem quae fit ab eo qui dat alieno nummos & tibi reddi stipulatur, l. a Titio, de sur. in P. Quarto ex repudiatione iuris eius, qui impedire mutuum potest, vires accipit. Ut ecce, te instituto herede, testator mihi legauit pecuniam quam habebat in arca, huius pecuniae a morte testatoris in me transit dominium. Si tu mutuo des interim illam pecuniam, mutuum non est, ut pote rei alienae, meae videlicet: si tamen repudiam legatum, cum ad te pertineat, conualescit mutuum & retrahitur, ut censetur tua fuisse pecunia cum eam numerasti, l. omnia 7. §. l. proinde, de reb. cred. P.

12. Id ipsum ¶ quinto considera in conditionis euentu: ut si mutuas pecuniam sub ea conditione, si nauis ex Asia venerit, pendente conditione quidem mutuum non est, & repeti solutum potest, & pendet, at si conditio aduenierit vires accipit, dicit. l. omnia, §. l. seq. de reb. cred. Reconciliatur & sexto, tempore, ut post biennium in literarum obligatione, l. in contractibus, de non numer. pecun. C. Septimo debiti agnitione, ut si tibi sub spe numerationis literis significauerim: me fateri in centum tibi esse obligatum, si quamuis non acceperim, postea agnouerim debitum, & incipiam illud exsoluere, reconciliatur debitum, l. cum fidem 9. de non numer. pecun. & cessat exceptio non numerata pecuniae Odofredus, in l. quamuis, C. si certum peti facit l. 1. §. 1. & l. toties 6. de pollicita P. nam qui indebitum scienter soluit, donare videtur, l. C. in panis, de operis lib. Et filiusfamilias, patre famil. sui iuris factus, qui mutuum dum esset filiusfamil. factum agnouit & partem soluit, obitice non potest senatusconsultum Macedonian. l. item si filiusfamilias 9. ad finatus consul. Maced. P. Et pro parte, nemo voluntatem approbans eandem, & ex eadem causa reprobare potest, ex m. in l. 1. de acquir. heredit. l. 1. C. de fideiusor. l. parentibus, de iustificio testamen. §. non autem, de hered. §. falcid. Octauo reconciliatur inficiatione propriae scripturae, qua mutuum continetur, authen. contra qui propriam, C. de non numerat. pecunia.

13. ¶ Utilitas ¶ vna singularis, ex illa translatione domini, quae fit rerum mutuo daturum in accipiente, est ut in eum qui rogauit periculum rei tanquam in dominum transeat, & possit ei condici, l. rogasti, & Vlrianus. leg. si quis nec causam 4. §. l. certi condicio §. fin. de reb. credi. in P. §. item si cui, quibus modis re contra obligatio, quo pertinet illa regula, incendium artis alieni non liberae debitorem, l. incensum, si certu peti. C. quod de alio quoque casu fortuito quam incendii intelligi par est, §. item si cuius, quibus mod. toll. obl. l. 1. §. is quoque, cui. de action. P. Quia species vel genus id est, quod debetur in specie vel quantitate, vel genere, perire non potest, l. in ratione, in 2. §. diligenter, ad l. Falcid. P. Porro in hac specie contractus, in mutuo videlicet, cauendum est, ne quis sub praetextu beneficii accepti laedatur, cum interfit nostra beneficio non decipi, sed iuari, l. in commo dato §. sicut commoda. P. Videtur enim mutuum proximum esse donationi & beneficentiae, & pietati. Quod a Deo iustum etiam est iis qui alioquin parum proximorum egenorum miserentur, multis abundantes. Si vnus, inquit Moses, Deuter. 15. ex fratribus qui morantur intra portas ciuitatis tuae, in terra quam dominus Deus tuus daturus est tibi, ad paupertatem venerit, non obturbabis eorum, nec contrahes manu, sed aperies eam pauperi, & dabis mutuum quo egere eum perspexeris. Et rursum Deus ipse, Math. 5. qui petit a te, da ei, & volenti mutuari a te, ne auertaris. Lege antiqua quam renouauit Iulius Caesar consul, statutum, ne quis in auro vel argento penderet plus pecuniae quam

sexaginta sesteria, ut indigentibus aliis mutuo darent, Dion. Casp. lib. 4. hystor. Roma.

De Fœnore seu de Vfurario mutuo, & de Vfuris. Cap. 3.

Lib. 22. P. tit. 1. Lib. 4. C. tit. 32.
 Lib. 5. Decretal. tit. 19. Lib. 5. Sex. tit. 5. Lib. 4. Clem. tit. 6.
 De nauicis vfuris, in auth. coll. 8. tit. 6.
 De nauicis fanore. Lib. 21. P. tit. 2. Lib. 4. C. tit. 33. Nouella 110. & 130.

- 1 Mutui & fœnoris differentia. Fœnorare quid. eod.
- 2 Vtura quid.
- 3 Vtus cassus, & vsura triplex.
- 4 Vtura propter moram licita.
- 5 Vsurarum finitio. Druisio. eod.
6. 7. 8. 9. 10. & sequent. Vtura omni iure prohibita, ditinuo, & hincmano.
- 6 Lepores superferant. Vtura mordet. edit facultates, trucidat. eod.
- 7 Fœnori vsus non est ditinuo.
- 8 Pecunia pecuniam natura parere non potest.
- 9 Vtura mutuum natura respuit.
- 10 Vtura ditinuo iure prohibita. Vtura & mentalis a Deo prohibita. eod.
- 11 Vtura prohibita iure pontificio.
- 12 Concilii sacris. Ex parte vsurariorum. eod. Concilia Eliberinum, Nicenum, Lateranense.
- 13 Lugdunense, quando fuerunt prohibita.
- 13 Vsurarii manifesti qui dicantur, & quomodo tales esse probentur.
- 14 Vsurarum contractum que arguant.
- 15 Vtura lege Indorum, Platonis, Oxiei, Chiorum, Byzantioru, Caesaris, prohibita. Tributum ex vsuris. eod.
- 16 Vtura Gallico iure prohibita cum pena. Vtura vndinales Gallica. eod.
- 17 Fœnori vsus magis, quam fures puniri.
- 18 Fœnori licentia omnino prohibita, & quando alia coercita.
- 19 Vtura iure ciuili Romano scripto prohibita.
- 20 Vtura permissa, nec tamen ideo approbata.
- 21 Vsurarum permissio considerat res, personas, taxationem. Vtura ex quibus rebis capi possunt. eod.
- 22 Fœnori que persona possint.
- 23 Fœnori vsuras non debent accipere a Christianis.
- 24 Vtura permissa taxatio legitima facit.
- 25 Vtura ex nudo pacto non debentur.
- 26 Vsurarum solutio non probat illas esse debitas. Vsurarum amissa solutio arguit remissionem. eod.
- 27 Vtura in sortem conuertitur nequeunt.
28. & 31. & 44. Vtura centesima qua.
- 29 Vtura apud Romanos mensurae & singulis mensibus soluta. Calendarium quid, & quare. eod.
- 30 Calenda quare primi dies mensium dicuntur. Luna noua olim initium mensis faciebat Romanis. eod.
- 31 Vtura assalis, & libra.
- 32 As quid, & in quot uncias vel partes diuidatur.
- 33 Vnciales vsurae qua. Vtura vnciales. eod.
- 34 Sextantes.
- 35 Quadrantes.
- 36 Trientales.
- 37 Quincunces.
- 38 Semisses.
- 39 Septunces.
- 40 Besses.
- 41 Dodrantes.
- 42 Dextantes.
- 43 Deunces.
- 36 Vtura trientales exercuerunt Antonius Alexander, Severus, & Co.
- 37 Pensio legitima fundi, qua intra viginti annos aequat valorem fundi.
44. & 46. Traiectitia & nauica vsura.
- 45 Vtura maiores, minores, mediae qua.